

Kırsal Bölgelerde Göçün Toplumsal Kabul Düzeyinin Araştırılması: Iğdır Kırsalı Üzerine Bir Araştırma

Investigating The Level Of Social Acceptance Of Migration In Rural Areas: A Study On Iğdır Rural Area

Erol AKYILDIRIM

Dr, Iğdır Üniversitesi

akyildirimerol@gmail.com

<https://orcid.org/000-0003-2333-6044>

Makale Başvuru Tarihi: 13.10.2025

Makale Kabul Tarihi: 10.12.2025

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Anahtar Kelimeler:

*Aşiret,
Göç,
Köy,
Sosyokültürel, Sosyoeko-
nomik*

ÖZET

Çalışmada kırsal bölgelerde göçün kabul düzeyinin araştırılması amaçlanmıştır. Göçün kabul edilmesi ile birlikte ne tür durumların oluşacağı hususu irdelenmiştir. Çalışma kırsal bölgelerde ikamet eden on katılımcı ile gerçekleştirilmiş olup nitel araştırmalarda kullanılan (mülakat) teknik aracılığı ile yapılmıştır. Bu bölge insanların daha önceki deneyimleri sonucu göç hususunda önemli düzeyde problemler yaşadığı görülmüştür. Farklı aşiret yapısına bağlı bireylerin kabul edilmesi köyde politik, ekonomik ve kültürel anlamda dengelerin değişmesine yol açmaktadır. Bu durum köylü tarafından kabul edilmediğinden dışarıdan yapılacak göçlere olumsuz bakılmaktadır. Aşiret kimliğinin toplumsal ve ekonomik düzene yön verdiği görülmektedir. Köy yerleşkelerin dışarıdan yapılan göçlere karşı kapalı bir yapısı bulunmakla birlikte dışa açıklık önemli düzeyde düşüktür. Çünkü göçmenlerin sürgün, suç, siyasi farklılık gibi sebeplerle geldiği gibi bir önyargı bulunmaktadır. Bu durumlar köy yerleşkelerinde sosyal uyum, komşuluk ilişkilerinde çatışmalar ve huzursuzluk olarak kendisini göstermektedir. Köydeki kitleler arasında aşiret dayanışmanın güçlü olduğu, toplumsal homojenliğin korunmaya çalışıldığı, geçmişte yaşanan olumsuz durumların göç karşıtı tutumların pekiştirdiği ve göçün sadece ekonomik temelli olmadığı aynı zamanda kültürel ve güvenlik temelli bir tehdit olarak da algılanabileceğini göstermektedir. Bu durum köyün dış göçlere kapalı ve kendi içine dönük bir yapısı olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak köy büyüklerinin kararı, aşiret yapısı ve içe kapanıklık, köydeki arazilerin yetersiz oluşu, geçmişte göçün kabul edilmesi sonucu oluşan olumsuz deneyimler, göçün kırsal bölgelere kabul edilmemesinin önemli nedenleri olarak gelmektedir.

Keywords:

*Tribe,
Migration,
Village,
Sociocultural, Socioeco-
nomic*

ABSTRACT

The aim of the study was to investigate the level of acceptance of migration in rural areas. The issue of what kind of situations will arise with the acceptance of immigration has been examined. The study was carried out

with ten participants residing in rural areas and was conducted through the (interview) technique used in qualitative research. It has been observed that the people of this region have experienced significant problems regarding migration as a result of their previous experiences. The acceptance of individuals from different tribal structures leads to a change in the political, economic and cultural balances in the village. Since this situation is not accepted by the villagers, migration from outside is viewed negatively. Tribal identity appears to shape the social and economic order. Although village settlements have a closed structure against external migration, their openness to the outside world is significantly low. Because there is a prejudice that immigrants come for reasons such as exile, crime, political differences. These situations manifest themselves as social harmony in village settlements, conflicts and unrest in neighborly relations. It shows that tribal solidarity is strong among the masses in the village, that social homogeneity is tried to be preserved, that the negative situations experienced in the past reinforce the anti-immigration attitudes and that immigration can be perceived not only as an economic but also as a cultural and security-based threat. This situation shows that the village has an introverted structure and is closed to external migration. As a result, the decision of the village elders, the tribal structure and introversion, the inadequacy of the land in the village, and the negative experiences that arose as a result of accepting migration in the past are the important reasons for not accepting migration to rural areas.

Önerilen Alıntı (Suggested Citation): AKYILDIRIM, Erol (2025), “Kırsal Bölgelerde Göçün Toplumsal Kabul Düzeyinin Araştırılması: İğdir Kırsalı Üzerine Bir Araştırma”, **Middle East Journal of Refugee Studies** S.10(2), ss.32-56, Doi: <https://doi.org/10.70045/mejrs.1802808>

Giriş

İç göç, ülke içerisinde yapılan hareketlilik olarak tanımlanabilir. Genel olarak belli bir süre kalmak koşulu ile bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine yapılan göç türü, iç göç olarak ifade edilebilir (Bostan, 2017, s. 5). İç göçler bireyin hayatında ülke içinde çeşitli nedenler doğrultusunda yapılan eylemler olarak ifade edilebilir. Ülke içinde kırdan kente yapılan göçler olağan bir durum olmakla birlikte, yapılan göçler genel olarak hedef bölge –göç edilen bölge- tarafında kabul edilmektedir. Fakat kırsal bölgeler arasında-örneğin köyden köye- pek de mümkün olmadığı geçirgen olmayan bir yapısının olduğu söylenebilir.

Kırsal bölgelerde ekonomik, kültürel ve politik bağlamdaki hâkimiyetlerinin son bulacağı ya da eksileceği düşüncesi dışarıdan köye yapılabilecek olan göçlerin kabulünü olumsuz etkilemektedir. Çünkü kırsal bölgelerde yaşayan toplulukların örneğin ekonomik anlamda elde ettikleri bir gelir hâkimiyeti bulunmaktadır. Bu gelir kaynağının dışarıdan yapılacak olan göçle birlikte azalacağı muhtemeldir. Örneğin kırsal bölgelerde maddi gelir, ilgili yerleşim bölgesinin meralarına bağlı olduğundan kırsal yerleşim bölgesine dışarıdan kabul edilecek göçlerle birlikte yerleşim bölgesinde hayvanların otlak alanların azalmasına yol açabilmektedir. Başka bir misal ise politik anlamda bir hâkimiyet söz konusu iken göçlerin gelmesi ile birlikte bu dengelerin değişmesine yol açabilmektedir. Ayrıca kültürel anlamda da benzer dengelerin bozulmasında dolayı kırsal bölgeye yapılacak göçler bu nedenle genel anlamda kabule

edilmediği söylenebilir. Dolayısı ile göçlerin kırsal bölgelerde kabul edilmediğinin altında yatan neden, söz konusu yerleşim yerinde var olan dengelerin, düzenin değişmesi ve huzurun bozulması şeklinde ifade edilebilir.

Kırsal bölge topluluklarının genel anlamda benzer toplumsal dokuları bulunmaktadır. Bu benzerlikler genel olarak aynı kan bağına sahip ailelerden oluşmaktadır. Göçlerin bu toplumsal dokulara gelmesi ile homojen sosyal yapı ile birlikte birçok alanda dengelerin bozulmasına yol açması muhtemeldir. Bu nedenle köy yerleşim alanlarına dışarıdan yapılacak olan göçmenlerin kabul edilmediği görülmektedir.

Bu çalışmada, kırsal alanda yerel halkın göç eden gruplara yönelik sosyal kabul ve dışlanma mekanizmaları, aşiret yapısı ve toplumsal ilişkiler bağlamında nitel saha verileriyle analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada kırsal bölgenin toplumsal yapısı, köye göçmen kabul edip etmedikleri, göç kabul edilirse nasıl karşılanır ve nasıl sonuçlar doğurabileceği, daha önce kabul edilen göçlerle birlikte ne tür yaşanmış olaylar yaşandığı gibi sorular katılımcılara sorularak, kırsal bölgelerde göçün kabul düzeyi araştırılmıştır. Başka bir ifade ile kırsal yerleşim bölgelerin göçmenleri niçin kabul etmedikleri gibi başlıca açık uçlu sorular sorularak irdelenmeye çalışılmıştır. Kırsal bölgelerin kendi toplumsal yapısından olmayan göçmenleri kabul edip etmedikleri hususu önem arz etmektedir. Ayrıca mevcut literatürde göç genel olarak kırdan kente şeklinde ele alınmış olup kırsal alanların kendi içindeki göçleri sosyal kabul açısından inceleyen araştırmalar sınırlı olduğu görülmüştür. Bu nedenle kırsal bölgelerin göçün kabul düzeyi ile alakalı hususların bilinmesi ve bu kapsamda köylerin kendi yaşam alanları arasında göçün kabul sınırlarının araştırılmasının literatür açısından önem arz ettiği düşünölmektedir.

Başlıca Göç Türleri

Göç olgusu kadim bir geçmişı bulunmakla birlikte beşerin başlangıcına kadar götürülebilir. Genel olarak göç eylemi ekonomik, kültürel, politik, sosyal ve çevresel nedenlerden kaynaklı yapıldığı bilinmektedir. Göç kavramına bakıldığında durağan bir yapısının olmadığı söylenebilir. Küresel ölçekte barış, demokrasi, istihdam olanakları, düşünce özgürlüğü ve gelir dağılımı gibi alanlarda gerekli hukuksal düzenlemeler gerçek anlamda oturmadığından stabil bir göç sürecinden bahsetmenin çok erken olduğu ifade edilebilir (Adıgüzel, 2016). Bireyin ihtiyaçları değişkenlik arz etmektedir. Bu ihtiyaçların karşılanması ya da talep edilmesi sürecinde çeşitli engeller ortaya çıkabilmektedir. Bu durum bireyin ihtiyaçlarını karşılayacağı mekânlara doğru göç etmesine neden olmaktadır. Bu nedenle göç, varlığını sürekli koruyan ve beşerin de sürekli gerçekleştirdiği sosyolojik bir eylem ifade edilebilir. Başka bir ifade ile göç, bireyin arzularına bağlı olarak süreç içerisinde ortaya çıkan bir eylem olarak bakılabilir.

Göç tanımına bakıldığında gönüllü ya da bireyin iradesinin dışında çeşitli yaşam alanlarına yapılan eylem olarak tanımlanmaktadır. Göç olgusu ülke içinde gerçekleştir-

şecği gibi ülke dışına yapılabilmektedir. Göç, genel olarak ekonomik temelli gereksinimler kapsamında yapılabildiği gibi beyin göçü, mevsimlik göç ve emek göçü vb. birçok nedenden kaynaklı olarak da yapılabilmektedir. Göç kavramının genel geçer bir tanımının olmamasının altında yatan temel etkenin her bilimsel çalışmanın kendi bilimsel sonucuna göre göç tanımı geliştirmesi olarak ifade edilebilir. Bu durum literatürde birden çok göç tanımının olmasına yol açmaktadır (Yılmaz ve Meccek, 2023).

Bir ülkenin sınırları içerisinde gerçekleşen hareketlilik iç göç olarak ifade edilmektedir (Sağlam, 2006). Ülke sınırları içerisinde gerçekleşen bu göç türü, kentten kıra, kırdan kıra, kentten kente, kırsal bölgeden kentsel alana, yapılan geçici ya da sürekli göç olarak tanımlanmaktadır. İç göç ile birlikte göç edilen toplum ve göçmenin kendisi de süreç içerisinde değişime uğrayabilmektedir. İç göç ile birlikte söz konusu ülke nüfusunda herhangi bir değişim olmamakla birlikte çeşitli nedenlerle az gelişmiş bölgelerden gelişmiş bölgelere yapılan hareketlilik olarak nitelenmektedir (Erol ve Ersever, 2014: s. 47–68). Genel olarak ekonomik, politik ve kültürel faktörlerden kaynaklı yapılan bireysel ya da kitlesel göç, dış göç olarak ifade edilmektedir. İstihdam amaçlı yapılan bu göç türü ayrıca savaş, ülkenin jeopolitik konumu da göç hususunda etkili olmaktadır. Başka bir ifade ile dış göç, bireyin yaşadığı ülkeyi terk ederek başka ülkeye yaptığı eylem olarak ifade edilebilir (Sayın ve ark., 2016: s. 3).

Bireyin iradesi doğrultusunda gerçekleştirdiği eylem gönüllü göç olarak ifade edilebilir. Gönüllü göç zorunlu göçe sebep olan nedenlerin tersi bir durumun yaşandığı süreç olarak nitelendirilebilir. Bireyin ya da kitlelerin herhangi bir baskıya, eziyete, zulme maruz kalmadan yalnızca kendi iradeleri ile göç etmek istedikleri bölgelerin daha faydalı olduğu düşüncesi sonucu yapmış oldukları göç şekli olarak ifade edilebilir (Ekici ve Tuncel, 2015: s. 14). Gönüllü göç türü kapsamında yapılan göçlerde, hedef bölgede genel olarak çekici etkenlerin çok olması önem arz etmektedir. Zorunlu göç ise bireyin iradesi dışı yaptığı hareketliliklerdir. Bireyin tercihi dışı yapılan bu göç şekli terör, savaş, baskı, kıtlık, çatışma ve doğal afetler gibi sebepler sonucu ülkeler arası ve ülke için yapılan eylemler olarak tanımlanabilir (Şemşit, 2018: s. 278).

Göçmenlerin yılın belirli zaman dilimlerinde ekonomik, turistik gibi nedenlerle gerçekleşmiş oldukları yer değiştirme eylemi, geçici ya da mevsimlik göç olarak ifade edilebilir. Bu göç türü, işçilerin hasat dönemine bağlı olarak gerçekleşmiş oldukları göç hareketi olarak tanımlanabilir. Ayrıca turist amaçlı gelen bireyler de geçici göç kapsamında ele alınabilir (Başar, 2015). Bireyin ekonomik, kültürel, politik, doğal-çevresel nedenler sonucu, sosyal imkânların fazla olduğu hedef bölgedeki yerleşim yerine yapılan göç şekli ise kalıcı göç olarak ifade edilebilir (Özyakışır, 2013).

Bireysel göç, bireyin bağlı olduğu duruma göre yapmış olduğu zorunlu ya da isteğe bağlı gönüllü göç olarak tanımlanabilir. Kitlesel göç türü ise bireysel bir göç türünün dışında kitlesel olarak yapılan toplu göç şekli söz konusudur. Sürekli göç, türü zorunlu olabileceği gibi gönüllü göç şekli olarak da ele alınmaktadır. Genel olarak ekonomik, politik, doğal afet, savaş ve sosyal refah düzeyi yüksek coğrafyalara yapılan

daimi, temelli ve kesin mekân değişikliği olarak nitelenmektedir. Bu göç şeklinde tersine göçün olmadığı bir durum bulunmaktadır (Gürsoy, 2013).

Göçü kabul eden ülkeler, çalıştırmak üzere istihdam alanları çeşitlilik arz etmektedir. Kol gücüne yönelik ücretli emeğe ihtiyaç olduğu gibi, beyin gücü olarak ifade edilen -bilgi, teknoloji ve yatırım alanlarında deneyimli- bilgi sınıfı göçü de yapılmaktadır (Gökbayrak, 2008: s. 69–70). Beyin göçü, göç edilen bölgede ekonomik ve sosyal yaşam olarak daha konforlu faktörlerin sunulması sonucu, Avrupa ülkelerine yapmış oldukları göç şekli olarak ifade edilebilir. Göç edilen ülkelerde çekici etkenlerin fazla olması, göç eyleminde önemli rol oynamaktadır (Canatan, 1990).

Kırsal Toplumsal Yapı

Köy kavramının tanımlanmasında Mübeccel Kıray, bu bölgelerin sadece tarımsal alanlarda yaşayanlar olarak tanımlanmaması gerektiğini vurgulayarak köylüleri kendi kendisine yeten, izole ve kültürel değerlerle yaşayabilen, sınırlı üretim yapabilen yerleşim alanları olarak tanımlamaktadır. Kırsal bölgeler sadece vergi ve askerlik vb. işlemler ile kent merkezleri ile iletişim içerisinde bulunmaktadır. Bu temasın dışında kendi içerisinde kapalı bir yapısı bulunmaktadır (Kıray, 2003). Kırsal bölge ile şehir yaşamı kıyaslandığında birçok hususta farklılıkların yaşandığı görülmektedir. Bu farklılıkların ortaya çıkarılmasında Durkheim'in öne sürdüğü fikir önem arz etmektedir. Durkheim'e göre geleneksel toplumlarda yüz yüze samimi ilişkiler bulunmaktadır. Benzer çalışma şekillerinin olduğu basit iş bölümü bulunmaktadır. Yaşam tarzlarına bakıldığında benzer durumların olduğu ortak adetler, gelenekler bulunmaktadır. Kırsal bölgelerde uzlaşıya (konsensüs) dayalı bir yaşam şekli hakimdir. Toplumsal yaşamda ortak kolektif bir bilinç söz konusudur. Sosyal kontrol, kolektif bilincin ile sağlanmaktadır. Kolektif bilinç toplumsal dayanışmaya dayalı olarak, toplumsal düzenin yapılmasında bir güç olarak işlev görmektedir. Kırsal bölgeleri mekanik toplumlar olarak adlandırmakla birlikte, bu mekânlarda kolektif bilincin hâkim olduğunu ifade etmektedir. Bireyciliğin toplumsallık içinde eridiği bir düzen bulunmaktadır. Sosyal kontroller, toplumsal düzenlemeler, toplumsal olgular (din, aile vb.) tarafından yapılmaktadır. Toplumsal düzenin sağlanabilmesi için çatışma, anemi gibi durumlar toplum (kolektif şuur) tarafından kontrol altına alınmaktadır (Slattery, 2014). Durkheim'in kırsal dokuyu tanımlayan mekanik dayanışma tanımlamasına benzer olarak Ferdinand Tönnies'in Gemeinschaft-Gesellschaft kavramları öne çıkmaktadır. Gemeinschaft terimi kırsal bölge toplumlarını ifade eden 'topluluk/cemaat' olarak değerlendirmektedir. Bu kavramla geleneksel toplumsal yapıların uyumlu, istikrarlı ve düzenli yapısı anlatılmaktadır. Tönnies bu kavramla kırsal bölge toplumlarının sıcak ve yakın samimi ilişkilerini dile getirmektedir. Kırsal dokuda bireysel ve kitlesel hareketliliğin sınırlı olduğu, sosyal düzenin ahlak kuralları ile sağlandığı, benzer (homojen) bir yaşam şeklinin hâkim olduğu bir düzen bulunmaktadır. Bu toplumsal yapılarda bireylerin birbirlerini tanıdığı ve toplumsal ilişkilerin önemli oranda kan bağı ile birbirlerine bağlandığı evlilik yolu ile yapılmaktadır. Sosyal kontrolün sağlanmasında Durkheim'in Mekanik toplum

tanımlamasında olduğu gibi aile ve din olgusu ile gerçekleşen sanayi öncesi toplum olarak ifade edilmektedir (Slattery, 2014).

Kırsal bölgeler kent merkezlerine kıyaslandığında kendi bünyesinde hem maddi hem de manevi yapısı bulunmaktadır. Bu topluluklarda sıcak ilişkilerin, biz duygusunun hâkim olduğu bir yapı söz konusudur. Sosyal kontrollerin (eğitim, aile, din, evlilik vb.), sosyal yaşamı kontrol etmedeki işlevi devam etmektedir. Toplumsal olguların birbiri ile sıkı ilişkisinin olduğu bütüncül yapı bulunmaktadır. Bu topluluklarda çatışmacı bir toplumsal sistemin aksine, yardımlaşmanın hâkim olduğu imece sistemi bulunmaktadır. Dini inançların tümü köylü tarafından benimsenerek toplumun bilinci olarak yer edinmiştir. Durkheim, geleneksel topluluklarda manevi güçlerin var olduğunu ve bu güçlerin toplumda sosyal kontrol görevi gördüğünü ifade etmektedir. Sekülerizm ile birlikte modern toplumlarda bu manevi güçlerin ortadan kalktığını savunmaktadır. Din kurumunun geleneksel toplumlarda zengin ve fakir arasında köprü gördüğünü ifade etmektedir. Modern toplumlarda din kurumunun yerine başka bir kurumun alması gerektiğini ifade etmektedir (Durkheim, 1986).

Kırsal dokuyu daha anlaşılır bir ifade ile Durkheim'in "Toplumun acısı zorunlu olarak bireylerin acısı olur" (Durkheim, 1986) şeklindeki yaklaşımında bulabiliriz. Bu ifadede bireyin aklı ve şuuru üzerinde, toplumun kolektif bir güç oluşturduğunu anlayabiliriz. Bireyin maruz kaldığı problemlere karşı toplumun birey üzerinde manevi destek gördüğü söylenebilir. Bu destek bireyin hem zor günlerinde hem de neşeli günlerinde, toplumsal şuur tarafından birey üzerinde etki oluşturmaktadır. Başka bir ifade ile kırsal bölgelerde birey acı çekiyorsa bu acı sadece bireyi bağlamakla kalmayarak, toplumun da ortak acısı olmaktadır. Toplumun birey üzerinde ebeveyn görevi gördüğü söylenebilir. Durkheim'in İntihar isimli çalışmasında geleneksel toplumlardaki yapının, intiharı önlemede tampon vazifesi gördüğünü söyleyerek toplumsal şuurun işlevsel boyutuna dikkati çekmektedir. Bu nedenle geleneksel toplumlarda intihar vakaların modern toplumlara göre az olduğunu dile getirmektedir (Durkheim, 1986).

Sosyal kabul ve dışlanma

Sosyal kabul birey veya grupların göç edilen toplum tarafından kabul edilerek sosyal yaşama eşit biçimde katılım göstermesi olarak ifade edilebilir. Sosyal kabul toplumsal bütünleşmenin temel koşulu olarak kabul edilmektedir (Ülken, 1969). Sosyal kabul bireyin dışlanmadan karşı toplum tarafından kabul edilmesi olarak tanımlanabilir. Bu durumda sosyal kabul, dâhil olunan toplumca ötekileştirilmemesi, eşit muamele, güvenilir ve aidiyet bakımından kabul görmesi olarak nitelendirilebilir. Sosyal dışlanma ise bireyin içinde bulunduğu toplumsal yapı tarafından ekonomik, kültürel ve sosyal ilişkilerden mahrum bırakılarak uzaklaştırılması olarak ifade edilebilir. Toplumsal yapı tarafından üretilen yapısal bir sorun olarak ele alınmaktadır (Berkes, 19978). Kısaca sosyal kabul, bireyler ya da gruplar tarafından bizden biri olarak sosyal dokuya kabul edilmesi; sosyal dışlanma ise bireyin çeşitli haklara ulaşmasında engellenmesi ve toplumsal yapının dışına itilmesi olarak ta-

nımlanabilir.

Başlıca Kuramsal Temeller

Çalışmaya yakın başlıca kuramlar aşağıda verilmiştir.

İtme çekme kuramı

Everett Lee tarafında ilk olarak 1966 yılında “İtme-Çekme Kuramı” olarak ortaya çıkmış olup süreç içerisinde birçok araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Lee, kuramında genel olarak göçün itici ve çekici etkenlerini ortaya koymaktadır. Göçmenlerin yaşadığı bölgedeki olumsuz durumlar itici, göç etmek durumunda kaldıkları bölgedeki olumlu etkenler ise çekici konumda bulunmaktadır. Göçmenlerin yaşadığı ve gitmek istediği bölgelerde itici ve çekici etmenler bulunmaktadır (Çağlayan, 2006: s.72-73). Everett Lee'nin İtme-Çekme kuramı bağlamında bakıldığında ekonomik temelin kırsal iticiliği hususunda önemli bir yer teşkil ettiği görülmüştür. Bununla birlikte tarımda toprak yetersizliği, nüfus artış hızı, tarımda makineleşme, alt yapı hizmetleri, işsizlik vb. birçok etkenin etkili olduğu söylenebilir. Kentin çekici etmenleri olarak kalkınmışlık düzeyi, gelişmiş alt yapı hizmetleri, ulaşım, haberleşme imkânları vb. durumlarda çekici faktörler olarak görülmektedir (Akyıldız ve Ertürk, 2021, s.1-17).

Parekh'in üçlü göç kuramı

Parekh'in Üçlü göç kuramında göç edilen bölgelerde göçmenlerin herhangi bir ayırma ve dışlanmaya maruz kalmadan, etnik sınıf ve din bağlamında zorluklarla karşılaşmadan kabul edilme süreci olarak görülmektedir. Göçmenlerin göç ettiği toplumlarda o bölgenin toplumsal dokusu ile uyum sağlayıp sağlamadığı hususu önem arz etmektedir. Göçmenlerin hedef bölgede kan ya da etnik unsur bağlamında benzer topluluklarla bir arada yaşamaları ve tarihsel süreçte ortak yaşanmışlıkların olması uyum sürecini önemli oranda etkilemektedir (Türkkan, 2019: s.36). Aynı kültürel dokuya sahip olan gurupların birbirlerine yaptıkları göç eylemlerinde uyum bağlamında genel olarak sorun yaşamadıkları söylenebilir. Çünkü etnik ve kültürel benzerlikler bireylerin kısa sürede kaynaşmasına olanak tanımaktadır.

Kesişen fırsatlar kuramı

Samuel A. Stouffer Kesişen Fırsatlar kuramında göç olgusunu mesafe kapsamında ele almaktadır. Göç olgusu ile mesafe arasında herhangi bir zorunlu bağlantının olmadığını ifade etmektedir. Bu kuramda temel iddia olarak göç edilecek bölgedeki çekici etkenlerin ve fırsatların fazla olması, göç hareketliliği üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Hedef bölgedeki imkânların ve çeşitliliklerin fazla olması göç olgusu üzerinde belirleyici olacağı düşünülmektedir. Misal olarak ekonomik, sosyal durumlar ve istihdam olanakları göç üzerinde etkili olmaktadır (Özyakışır, 2012). Göçmen açısından göç edilecek bölgelerdeki fırsatların fazla olması duru-

munda mesafenin etkili olmadığı görülmektedir. Fırsatların ya da çekici etkenlerin durumuna bağlı olarak göç gerçekleşmektedir (Çağlayan, 2006). Göçmen açısından hedef bölgede oluşacak olan fırsatların kendi yaşadığı mekana göre fazla olması, göç etmesinde etkili olacağı söylenebilir. Bu durumda mesafe kavramının çok belirleyici olmadığı görülmektedir.

Petersen'in göç tipi sınıflandırması

William Petersen (1958), göç olgusunu bireyin iradesi ve zorunluluk derecesine bağlamında sınıflandırarak beş temel göç türü olarak tanımlamıştır: ilkel, zoraki, yönlendirilmiş, serbest ve kitlesel göç olarak ifade etmektedir. İlkel göç, doğal koşullara bağlı olarak ortaya çıkan göçlere karşılık gelirken; zoraki göç ise bireyin genel olarak iradesinin dışında yapılan yer değişikliği olarak tanımlanmaktadır. Yönlendirilmiş göç, hukuki açıdan zorunlu olmamakla birlikte ekonomik, siyasal ve toplumsal baskılar sonucu mecburi olarak yapılan göç şekli olarak tanımlanmaktadır. Serbest göç ise bireylerin kendi arzuları ile yapmış oldukları gönüllü göçe karşılık gelmektedir. Savaş, büyük toplumsal krizler ve devrim gibi krizler sonucu topluluklar şeklinde ortaya çıkan göçleri ifade etmektedir. Petersen, göçün yalnızca çevresel bir hareketlilik olmadığı, bunun yanında baskı, zorunluluk ve gönüllülük düzeyi bağlamında anlaşılması gerektiğini ortaya koymaktadır (Petersen, 1958).

Yöntem

Bilimsel çalışmalarda kullanılan yol ve yöntemin amaca uygun olması önem arz etmektedir (Karasar, 2012). Araştırmanın amaca uygun yapılabilmesi için izlenen yol, zihinsel davranış, yaklaşım ve araştırma planının düzgün olması önemli bir durum olarak görülmektedir (Günay, 2016). Başka bir ifade ile gerçekliğe ulaştıran yol ve harita, yöntem olarak ifade edilebilir (Arslantürk, 2016). Nitel araştırmada toplumsal gerçeklik kültürel anlam meydana getirmektedir. Olaylara ve süreçlere odaklanmaktadır. Bu yöntemde hakiki olma kilit düzeydedir. Ayrıca değerler açıkça görülmektedir (Neuman, 2014). Bu çalışma, nitel araştırma modellerinden fenomenolojik desen ile araştırmanın analizi yapılmıştır. Edmund Husserl, fenomenolojiyi “özü görüleme” yöntemi olarak görmektedir (Öktem, 2005). Yani bilginin özüne, dokusuna dokunma olarak açıklanabilir. Başka bir deyişle fenomenoloji kavramı: “*birey ve onun bilinçli deneyimleri ile başlayan ve daha önceden var olan kabuller, ön yargılar ve felsefi dogmalardan kaçınmaya çalışan bir yöntemdir*” ve ayrıca kavramı “*olayları (görünümleri) toplumsal aktör tarafından ‘doğrudan doğruya’ algılandığı şekilde inceler*” şeklinde tanımlanmaktadır (Wallace & Wolf, 2012). Bu bağlamda çalışmada katılımcıların kırsal bölgelerde göçlerin kabul düzeyi, yaşanmışlıkları, deneyimleri ve düşünceleri fenomenolojik bir yaklaşım ile anlamaya çalışılmaktadır.

Çalışmanın evrenini, İğdir kırsalında ikamet eden katılımcılar ile yapılan görüşmeyi oluşturmaktadır. Evren hakkındaki tahmin için, örneklem seçimi için kartopu örneklem tekniği kullanılmıştır. Kartopu örneklem tekniği evrene ulaşmanın zor olduğu ve evren hakkındaki bilgilerin eksik olduğu koşullarda kullanılan

bir tekniktir (Turhanoğlu ve ark., 2012). Kartopu örnekleme mevcut katılımcıların sosyal ağları vasıtası ile diğer aktörlere ulaşması şeklinde yapılmaktadır (Aksoy ve ark., 2018). Örnekleme seçimi sürecinde örneklemin belirlenmesinde belirli deneyim ve vasıfların olması elde edilen verilerin zengin olmasında önem arz etmektedir (Berg et al., 2015, Gürbüz ve Şahin, 2018). **Çalışmanın verilerine ulaşmada nitel araştırmalarda kullanılan (mülakat) teknik aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Görüşme süreci, sözlü iletişim aracılığı ile derinlemesine veri toplama tekniği oluşturmaktadır (Lamont and Swidler, 2014, s. 153-171). Yapılan görüşmeler ile insanların konu hakkındaki deneyim, bilgi, düşünce, algı ve tutumları ve bunların nedenlerinin bilinmesi ve anlaşılması olanaklı hale gelmektedir (Karasar, 2012). Bu bağlamda çalışmada kartopu tekniği kullanılarak Iğdır kırsalında göçün kabul düzeyinin araştırılması amaçlanmıştır. Dolmuşçuluk yapan ve insanlar ile iletişimi güçlü olan evli 43 yaşında aşiret mensubu bir katılımcı ile ilk görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeci vasıtası ile diğer katılımcılara ulaşılmıştır. Sosyal iletişim ağları ile diğer katılımcılara ulaşılarak Iğdır merkezde müsait, kapalı bir ortamda görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla 10 katılımcı ile derinlemesine görüşme yapılmıştır. Katılımcılara rumuz verilerek isimleri saklı tutulmuştur. Ayrıca katılımcılara K1, K2, K3... olarak kodlar verilmiş olup görüşmecilerin isimleri anonimleştirilmiştir.**

Görüşme sürecinde verilere ulaşılması için kullanılan araç yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Görüşme formunda toplamda 13 soru bulunmakla birlikte soruların 5'i demografik ve 8'i ise araştırmaya konu sorulardan oluşmaktadır. Soru oluşturmada literatür bilgisi ile birlikte uzman görüşleri yer almaktadır. Katılımcılara görüşme formundaki sorularak yöneltilmeden önce, görüşmenin konusu hakkında önceden bilgi verilmiştir. Görüşmeler sessiz bir ortamda ses kaydı cihazı kullanılarak yapılmıştır. Katılımcılardan veriler alınırken ilgili soru hakkında sahip olduğu bilgi kadar vakit ayrılmıştır. Sessiz ve müsait kapalı bir ortamda görüşmeler yapılmıştır. Ses kayıtların gizli kalacağı ile ilgili katılımcılara gerekli bilgi verilmiştir. Katılımcıların kırsal bölgelerdeki göçün kabul edilmemesinin nedeni, açık uçlu sorular sorularak, ayrıntılı bir şekilde elde edilmiştir.

Görüşme tekniği ile verilere ulaşılarak, betimsel analiz yapılmıştır. Betimsel analizdeki temel amaç görüşme tekniğinde elde edilen verilerin düzenlenmesi, raporlanması ve yorumlanması olarak ifade edilebilir. Betimsel analizde veriler kategorileştirilir, bulgular özetlenir, sınıflandırılır ve araştırmacı tarafından yorumlanır (Kitzinger, 1995, Kvale, 1996, Baltacı, 2019). Betimsel analiz dört aşamalı bir süreç ile gerçekleştirilmektedir. Kategori ve temalar ilk aşamada, verilerin işlenmesi ikinci aşamada, bulguların tanımlanması ve ilgili çalışmalarla alıntılanması ise üçüncü aşamada gerçekleşmektedir. Bulguların açıklanması, anlamlandırılması, yorumlanması ve ilişkilendirilmesi ise son aşamada yapılmaktadır (Baltacı, 2019, s. 368-388). Çalışmada elde edilen verilerin özgün şekline mümkün olduğunca bağlı kalınarak ve katılımcıların beyanlarına doğrudan alıntı yapılarak gerçekleştirilmektedir. Çalışmanın ana düşüncesi etrafında konu başlıkları oluşturulmuştur. Katılımcılardan alınan ses kayıtları araştırmacı tarafından dinlenerek titizlikle –anlatım bozuklukları ile-yazıya aktarıldıktan sonra, veriler aynı sorular altında kategorileşti-

rilmiştir. Her soruya ait alınan cevaplar, soru başlığı altından bir araya getirilmektedir. Bu sayede her sorudaki tüm cevaplar alt alta sıralanmaktadır. Ayrıca elde edilen verilerden çalışmanın ilgili konu başlığına uygun ve net olan temalar tırnak işareti ile doğrudan alıntılanmıştır.

Etik kurul beyanı

Bu çalışma, araştırma ilke ve kurallarına riayet edilerek, yayın ve araştırma etiğine uygun olarak hazırlanmıştır. Çalışmada faydalanılan kaynaklar, kaynakçada usulüne uygun olarak gösterilmiştir. Bu çalışmanın etik kurul kararı Iğdır Üniversitesi 31.07.2025 tarih ve 2025/34 karar sayılı etik kurul kararı ile izin alınmıştır.

Araştırmanın amacı ve önemi

Bu çalışma, kırsal alanda yerel halkın göç eden gruplara yönelik sosyal kabul ve dışlanma mekanizmaları, aşiret yapısı ve toplumsal ilişkiler bağlamında nitel saha verileriyle analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada kırsal bölgelerin göçü kabul durumun önceden bilinmesi, güvenlik önlemlerinin alınması açısından önem arz etmektedir. Göç kabul edilirse kırsal bölgelerde ne tür olumlu ve olumsuz durumların yaşandığı önemli bir bilgi olduğu düşünülmektedir. Kırsal bölgelere yapılacak olan göçler ile birlikte sosyokültürel ve ekonomik bağlamda nasıl bir tepkinin olduğunun ölçülmesi politikacılar, yöneticiler açısından önem arz etmektedir.

Araştırmanın Bulguları

Demografik bilgiler

Katılımcıların çoğu köyde yaşamaktadır (Tacirli, Evcı, Elmagöl, Yüzbaşılar, Kavaktepe, Panik, Harmandöven vb.). Fakat bir kısmı (K3, K6, K10) şehir merkezinde çalışsa da kırsal yerleşim yerinde ikamet ettiği anlaşılmıştır. Fakat kent merkezinde yaşayan katılımcıların kırsal bağları devam etmektedir. Özellikle tarımla olan ilişkileri ve kabileler arasındaki bağların devam ettiği görülmüştür. Bu demografik bilgiler bireylerin köyde yaşadığı-şehirde çalıştığı şeklinde bir yaşam şeklini göstermektedir. Katılımcıların çoğu evli olup sadece K6 ve K7 bekârdır. K3 yedi kardeş olduklarını ifade etmiştir. Bu durum geniş aile yapılarını ve kırsal bölgelerde geleneksel aile yapılarının sürdürdüğü bilgisini vermektedir. Katılımcılar Iğdır ovasına bağlı merkez köylerde yaşayanlar olduğu gibi kırsal bölgelerde de ikamet edenlerden de oluşmaktadır.

Tablo 1.*Katılımcıların demografik özellikleri*

Katılımcılar	Yaş	Cinsiyet	Eğitim	Medeni Durum	Köyü
K1	43	Erkek	İlkokul	Evli	Hoşhaber Beldesi
K2	60	Erkek	İlkokul	Evli	Yukarı Çarıklı
K3	39	Erkek	Ön Lisans	Evli	Evcı
K4	52	Erkek	Lise	Evli	Tacirli
K5	42	Erkek	Ön Lisans	Evli	Elmagöl
K6	40	Erkek	Ön Lisans	Bekâr	Yüzbaşılar
K7	40	Erkek	Ön Lisans	Bekâr	Taşlıçay
K8	42	Erkek	Lise	Evli	Kavaktepe
K9	31	Erkek	Ortaokul	Evli	Harmandöven
K10	56	Erkek	Lise	Evli	Panik

Katılımcıların tamamı erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 44,5 olarak ortaya çıkmıştır. Medeni durum olarak 8 evli ve 2 bekârdan oluşmaktadır.

Kırsal bölgelerde toplumsal yapılaşma

Katılımcılar ile yapılan görüşme sonucunda aşiret ve kabileciliğin yaygın olduğu görülmüştür. Toplumsal yapı aşiret ve kabile sistemi ile şekillenmiştir. Bu yapılar başlıca: Gelturan, Retkan, Motan, Murikan, Şemkan, Burukan, Gıskan, Halkan, Alemboğa, Gendik, Torunu, Zeri gibi aşiret ve kabileler şeklinde görülmüştür. Bir katılımcı da Azeri etnik sınıfa ait olduğunu ifade etmiştir.

Kırsal bölgelerin toplumsal yapısı, homojen bir yapılaşmayı göstermekte olup toplum içi uyum ya da çatışmalar, aşiret içi ilişkiler üzerinden belirlenmektedir. Yapılan görüşmeler sonucunda aşiret yapısının halen çok güçlü olduğu ve sosyal kimlik oluşumunda aşiretin önemli düzeyde işlevsel boyutu bulunmaktadır. Köyler homojen sosyal yapıya ve heterojen aşiret yapısına sahiptir. Toplumsal yapısının bu şekilde olması bir taraftan toplumsal bütünleşmeyi desteklerken, diğer cihetten çatışma potansiyelini barındırmaktadır. Bu yapılaşma doğal olarak köylünün dışındaki birey ya da grupların köye kabulünü engellemektedir.

Aşiret ve kabile temelli örgütlenme şekli, grupları yalnızca soy bağı ile değil bunun yanında kimlik, dayanışma, güven ve aidiyet ilişkilerini de belirleyen temel sosyal olgular olarak görülmektedir. Katılımcıların neredeyse tamamı kırsal bölgelerde aşiret yapılanmasının yaygın olduğunu ifade etmiştir. Bu sosyal yapı bireylerin evlilik ilişkilerine kadar birçok toplumsal süreci etkilediği görülmektedir. Birçok katılımcı

(K1, K2, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10) köylerde bir ya da baskın birkaç aşiret ya da kabile etrafında toplumsal yapının şekillendiğini ifade etmiştir:

“Köyümüz iki aşiretten oluşmaktadır. Ki bu aşiret de belli bir şeyden sonra yine birleşmektedir. Saka aşiretinin iki kolundandır. Köyümüzün %99 Gıskan aşiretindedir. % 1 Mala Goze'dir. Bundan elli yıl önce bir musibet oldu aralarında. Tabi o olaylardan sonra herhangi bir husumet olmadı” (K5, Erkek, 42 yaşında, Ön Lisans, Evli).

“Köyümüzün toplumsal yapısı önce Azeri kesimi var idi. Azeriler daha önce göç ettiler. 1-2 Azeri evi var. Aşiretçilik var. Burukan aşireti var, Celali Aşireti, bir de Retkan aşireti, Mısırgan aşireti. %70-80'i Burukan aşiretidir. Bu şekilde bir toplumsal yapısı var” (K4, Erkek, 52 yaşında, Lise, Evli).

“Köyümüz genelde Helkan aşiretinden oluşmaktadır. Bir iki aile var. Onlarda azınlık. Bir Hindrisan aşireti. Bide Sipkiler var. Bunlarda azınlık sayıda.” (K7, Erkek, 40 yaşında, Ön Lisans, Bekâr).

K4, K5 ve K7'nin beyanlarında da görüldüğü gibi kırsal bölgelerde genel olarak tek aşiretin daha da baskın olduğu görülmektedir. Bu durum sosyal yapının inşasında baskın grupların daha da belirleyici olduğu söylenebilir. Ayrıca kırsal başka bir bölgede kabul edilecek olan göçlerin, baskın aşiret yapısının izni doğrultusunda kabul edileceği yorumu yapılabilir.

Tek aşiretlerin baskın olduğu sosyal yapılara karşılık (K1, K2, K10) kırsal bölgelerin bazılarında birden fazla aşiret veya kabileye (Retkan, Motan, Murikan, Celali, Mısırgan vb.) rastlanmak mümkündür. Bu durum bazı bölgelerde çok katmanlı heterojen sosyal yapılanmayı göstermektedir. Çok katmanlı yapı bir noktada kültürel çeşitliliği artırırken diğer yandan da aşiretler arası sınırları keskinleştirmektedir. Aşiret kimliği modern yaşamdaki kimliklerden daha baskın olarak bir aidiyet şekli olarak varlığını göstermektedir.

Etnik ve kültürel açıdan bakıldığında Kürt ve Azeri (K3 ve K4) toplulukların bazı bölgelerde aynı kırsal bölgelerde yaşadığı saptanmıştır. Bu durum İğdir'in etno-kültürel açıdan heterojen bir yapıda olduğunu göstermektedir. Etnik farklılıkların bir arada yaşaması her zaman sosyal uyumu ifade edemeyebilir. Örneğin K3'ün ifade ettiği gibi etnik gruplar arası ilişkilerin ekonomik koşullara bağlı olduğu ve kültürel bağlamda mesafenin olduğu dile getirilmiştir.

Aşiret yapısının göçlerin kırsal kabul edilmesinde doğrudan etkisinin olduğu söylenebilir. Bu sosyal yapı, köye dışarıdan yapılacak olan göçleri zorlaştırmaktadır. K6'nın belirttiği gibi, “son 20 yıldır köye hiçbir gelinin kabul edilmemesi” aşiret dayanışmasının sosyal kapalılığa dönüştüğünü ortaya koymaktadır. Bu durum ayrıca “biz” ve “öteki” farklılığını daha da belirginleştirmektedir. Bu nedenle aşiret yapısı, toplumsal dayanışmayı güçlendirdiği kadar, sosyal dışlanma mekanizmalarını da üretmektedir.

K8 ve K9, köyde tek aşiretin olduğunu ifade etmektedir:

“Toplumsal yapısı aşiretçiliği ile ön plandadır. Toplumsal yapısı da biraz kabadır. Biraz ılımlı değildir. Bizim köyümüzde bir tane aşiret var zaten. Bunların kendi kabalığı kendi arlarındadır yani. Kendi çekememezliklerindedir yani. Alemboga aşiretidir” (K8, Erkek, 42 yaşında, Lise, Evli).

“Abi köyün toplumsal yapısı aşirettir. Tek bir aşirettir. Hepsi akrabadır. Yani aile dostlarıdır. Tek aşirettir. Gendiği aşireti.” (K9, Erkek, 31 yaşında, Ortaokul, Evli).

Bu ve benzeri aşiret yapılarının dışarıdan kendi kültürlerine göçleri kabul edemeyecekleri yorumu yapılabilir. Bu nedenle dışarıdan gelen göçlere karşı temkinli bir tutum sergilenmekte, köyün huzuru ve düzeninin ancak “aynı aşirete mensup” bireylerle sürdürülebileceğini fikri hâkim görülmektedir. Bu bulgu, kırsal alanda sosyal kabulün temel ölçütünün akrabalık ve soy bağı olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

K6'nın ifadesinde görüldüğü üzere, tarımın gerilemesiyle birlikte köyden merkeze ve yurtdışına göçler çoğalmış olup aşiret yapısı çözümediği görülmüştür. Tersine göç sonrası köyde kalan nüfusun büyük kısmı tek bir aşiret etrafında daha homojen bir yapı meydana getirmiştir. Bu durum, ekonomik faktörlerin sosyal yapıyı kısmen etkilediğini, ancak aşiret aidiyetinin toplumsal düzeni korumada hâlen belirleyici etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır.

Genel olarak bakıldığında Iğdır kırsalındaki aşiret yapılanmalarının toplumsal yapısının geleneksel aşiret yapılanması üzerine kurulu olduğunu ve bu yapının toplumsal ilişkilerde hâlâ işlevsel bir kimlik belirleyicisi olduğunu görülmüştür. Aşiret, bireylerin toplumsal konumunu, sosyal kabul düzeyini ve hatta göç eğilimleri üzerinde belirleyici etkisinin olduğu ortaya çıkmıştır. 21. yüzyılın toplumsal değişim süreçlerine rağmen (modernleşme, eğitim ve ekonomik) aşiret yapısı, kırsal toplumlarda kolektif aidiyetin, sosyal dayanışmanın ve dışlayıcılığın temel eksenini belirlemede hala etkili olmaktadır.

Kırsal bölgelerde göç kabullerinin olumlu ve olumsuz sonuçları

Köy toplumlarında dışarıdan gelen göçlere karşı genel olarak çekinceli ve olumsuz bir tutum içerisinde olduğu görülmektedir. Katılımcıların görüşlerinden yola çıkarak göç kabullerinin olumlu ve olumsuz yönleri aşağıda maddeler halinde yazılmıştır.

Göç kabullerinin olumsuz yönleri

Güven sorunları ve uyum eksikliği bağlamında K1, K3, K4, K7 ve K10'un ifadelerinde dışarıdan gelen kişilere karşı güven eksikliği olduğu anlaşılmaktadır. Göç eden kişilerin “neden geldikleri” sorgulanmakta; suç, sürgün, siyasi farklılık gibi nedenlerle geldikleri öne çıkmıştır. Bu durum, sosyal uyum sorunları, komşuluk ilişkilerinde çatışmalar ve huzursuzluk olarak kendini göstermektedir. Köylünün topra-

ğının daralmasına yol açması, göçün kabul edilmemesinin önemli sebepleri arasında gelmektedir. Katılımcılara daha önce köyünüze yapılan göçler sonucu oluşan olaylar yaşandı mı? Sorusu yöneltildi. Katılımcıların verdikleri bazı cevaplar aşağıda verilmiştir:

“...1970’ler ile 80 yılları arasında işte bizim oralara gelen, komşu dediğimiz yerlere gelen, ilk önce (köylünün) onların izni ile geldiler. Belli bir zaman sonra hiç onları kaideye almadan geldiler. En son o gelen aşiret dedi ki siz artık buraları bizlere (bütün ordaki kabilelere) buraları terk edeceksiniz. Buralar bizimdir diye. Tabi bundan sonra olaylar, kavgalar oluştu ve bu olaylar neticesinden 2 kişinin ölümüne sebep olundu. Ve bundan sonra dışarıdan gelebilecek göçleri kesinlikle o bölge halkı istemiyor ve tamamıyla karşıdılar. Herkes karşıdır dışarıdan gelebilecek göçlere” (K5, Erkek, 42 yaşında, Ön Lisans, Evli).

K5, kırsal bölge topluluklar arasında göçlerin kabul edilmemesinin en büyük nedeni olarak toprak daralmasına neden olan başka baskın grupların olduğunu ifade etmektedir. Göçmen olarak geçici bir süreliğine köyde kabul edilen aşiret mensubunun, belli bir süre sonra köyün yerlilerini çatışmaya zorlayacak eylemlere kalkıştığı görülmektedir. Derin sosyal çatışmalarla sonuçlanan bu olaylar kırsal bölgeler arasında göçlerin kabul edilmemesine neden olmuştur.

“İki tanesi yaşandı. Biri terörden dolayı yaşanmıştır, ikincisi ise mera alanlarımızın daraldığından dolayı hayvanlar bu manada geri kalınıyordu gelişmesinde. Bu manada göçler oldu. Nüfus artı, hayvanların köyde sayısı artı, bundan dolayı mera alanları baya bir daraldı.” (K5, Erkek, 42 yaşında, Ön Lisans, Evli).

Mera alanlarının daralması ile birlikte köylülerin ekonomik bağlamda problem yaşamasına neden olmaktadır. Bu durum göçlerin kabul edilmemesinin temel nedeni olarak görülmektedir.

“Köyümüzde göç şöyle: göç değil de daha önce köyümüzde Doğubayazıt tarafından gelip de yazları merayı otlatmak için, köy nüfusu az olduğu için, hayvan az olduğu için, koyun merası yeterli, hatta fazla olduğu için başka, Doğubayazıt tarafından başka aşiret gelip otlatsınlar amacıyla misafir etmek için, adamlar iki üç yıl geldikten sonra köyünün merasına sahip çıkmaya başladılar. Bu da yaklaşık 30 yıldır köylünün onlarla kavgası, mahkemesi, davası işte yoksul köylünün yıllardır avukatlar, ora buraya mahkemeye para yetiştirmeye gibi bir derdi oluştu. Yıllardır biz onun belası ile uğraşıyoruz. Balıklı Göl Yaylacık köyü.” (K7, Erkek, 40 yaşında, Ön Lisans, Bekâr).

Köyün merasının yeterli olması ve bunun sonucunda başka hayvanların geçici olarak merada otlamasına köylüler tarafından müsamaha gösterilmesi, ileride birtakım problemlerin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bu nedenle göçlerin kabul edilmemesi temel etkeni olarak ekonomik etkenler ve köylülerin kendi köylerindeki liderlik rollerinin yok olması olduğu anlaşılmaktadır.

“Kan davasına kadar gittiler. Yani örnek vereyim gerçi kendi köyümüzde de sadece kendi köyümüzde bahsetmeyelim. Civar köylerde de Tuzluca’nın mesele Âşık Hüseyin köyü var biliyor musun? Adam başka köy de yaşıyordu. 40 yıldır, 50 yıldır, 60 yıldır en sonunda bir kaç gündür gitmiş o köye. Bundan bir ay önce bir olay çıktı. O olayda iki tane genç öldü. Bir iki kişide ağır yaralıydı. Yaralının durumunda hiç nasıl oldu bilmiyorum. Önce köyden başka yerde yaşadı. Sonra tekrar köye dönüş yaptı. Dönüş yapınca köylü ile uyuşmadı. Direkmen de olay çıktı. İki tane genç öldürüldü. Kurşun çenesine vurmuş başka yerden çıkmış. Göç olayı güzel bir şey değil.” (K10, Erkek, 56 yaşında, Lise, Evli).

“Daha önce dediğim gibi olay tam çıkmak üzereyken, tüm köy toplandı birleşti jandarma da haber verdiler. Yani bir iki defa sürtüşme oldu. Adam ben geleceğim dedi. Bunlar da (köylü) gelemezsin dedi. Jandarma devreye girdi. Kabul etmedi. Ve adamın parasını geri iade etti. Adam gelmedi, köy kabul etmedi yani” (K6, Erkek, 37 yaşında, Lise, Bekâr).

Sosyal gerilim ve husumet kapsamında K5, K6, K7 ve K10’un belirttiği gibi daha önceki göç deneyimlerinde kavgalar, davalık durumlar, hatta kan davalarına varan gerilimlerin yaşandığı görülmüştür. Bu nedenle köylülerin tekrar aynı sorunları yaşamak istemediği anlaşılmaktadır.

Ekonomik ve doğal kaynak kısıtları olarak K5 ve K6 özellikle meraların yetersizliği, arazi sıkıntısı, hastalık riski gibi ekonomik ve çevresel gerekçelerle göçe karşı çıkmaktadır. Hayvancılıkla geçinen bir köyde, gelen yeni göçmenlerle mera gibi kaynakları paylaşması, mevcut köylülerin gelirini tehdit ettiği anlaşılmaktadır.

Aşiret, siyasi ve etnik gerilimler bağlamında ele alındığında K4 ve K7, dışarıdan gelen kişilerin farklı aşiret yapılarından, siyasi görüşlerden ya da düşman gruplardan olabileceği endişesi taşımaktadır. Bu durum, toplumsal yapının bozulmasına ve çatışmaların çıkmasına neden olabilmektedir. K1’in düşüncesine bakıldığında göçün kabul edilmesi sonucunda bazı sorunların oluşmasına yol açtığını ifade etmektedir:

“Şimdi dışardan gelen göçlerin köyün huzuru ve refahı için biraz sıkıntılı olur. Daha önce yaşadık biz bunu. Bir iki ev dışardan aldık göç olarak. Huzuru ve refahı biraz sıkıntılı oldu. Dışardan gelen insanlar insanların huzurunu kaçırdı.” (K1, Erkek, 43 yaşında, İlkokul, Evli).

K1’de anlaşıldığı gibi bazı farklı toplumsal grupların göç etmesi ile birlikte hedef bölgede doku uyuşmazlığı problemine yol açtığı söylenebilir. Bu nedenle kırsal bölgelerde farklı bölgelerde göçün kabul edilmesi sonucu hedef bölgede sosyal, kültürel ve politik bağlamda ifade edeceğimiz birtakım dengelerin değişmesine yol açtığı yorumu yapılabilir. K3, K4 ve K5 kabul edilecek göçmenler hususunda daha çok güven anlamında endişe duyduğu anlaşılmaktadır:

“Daha çok güven anlamında. Güven anlamında, tanımadığımız insanlardır. Acaba

bunlar buldukları kendi ortamlarından niye gelmişler? Sürgün mü yemişler, yoksa cinayetden dolayı mı oradan çıkmışlar gelmişler. Malum biliyorsunuz bir yerden birileri başka bir köye gittiği zaman sebep oluyor ya bir kavgadan ya bir cinayetden dolayı ya da ya da sürgün edilmiş. Pek bir güven ortamı oluşturulmuyor.” (K3, Erkek, 39 yaşında, ön lisans, Evli).

“Daha önce köyümüze bir iki ev, köye göç olarak geldiler, köylü bırakmadı. İstemedi. Sıkıntılı durum olur. Başka köyde düşman sahibidir. Yahut normal siyasi şeylerden farklı bir ailedir. O tür şeylerden bırakmadılar. Yani köye dışarıdan gelen göç olmadı. Daha önce göç etmiş gidip gelenler olabilir. Ona kimse müdahale edemez” (K4, Erkek, 52 yaşında, Lise, Evli).

“Olumlu değil, daha çok olumsuz yönleri olur. Özellikle malumdur bizim geçim kaynağımız hayvancılıktır. O da meralar üzerinden kullanılmaktadır. Dışarıdan gelebilecek özellikle hayvan üzerinden yapılabilecek göçlerden bizi bu manada çok olumsuz etkiler ekonomik olarak. Yani meralarımızın daraltılmasına sebep olur. Özellikle dışarıdan hırsızlık olayların çoğalmasına sebebiyet verilebilir. Farklı hayvanlardaki oluşan dışardaki, malum bizim köy dışarıda olan bir köy olduğu için hastalıklar nadir bulunan bir yerde iken özellikle, merkezi yerlerden gelebilecek göçlerden hastalıkların köyümüzün hayvanlarını tehdit etmesi, buna benzer durumlar bizi olumsuz etkilemektedir” (K5, Erkek, 42 yaşında, Ön Lisans, Evli).

K3, K4 ve K5 için göçmenlerin hangi nedenlerle geldikleri hususu önem arz etmektedir. Herhangi bir olaydan dolayı göç eden göçmenlerin hedef bölge açısından kültürel, ekonomik ve politik anlamda tehdit unsuru olarak görülmektedir. Kırsal bölgeler ekonomik anlamda oluşabilecek daralma ile birlikte köydeki siyasi anlamda iktidarın da önem arz ettiği söylenebilir. Gruplar arasındaki dengeler, nüfus bakımından önem arz etmektedir. Bu nedenle, köydeki muhtarlık gibi politik sebepler de göçün kabul edilmesinde belirleyici olabilmektedir.

Göç kabullerinin olumlu yönleri

Ekonomik katkı ve yatırım olarak K1 göçle birlikte toprak değerlerinin artabileceğini, yükselebileceğini söylemektedir. Bu durum dışarıdan köye yapılan göçlerin ekonomik anlamda köyün kalkınmasına katkı sunabilecek bir faktör olarak görülmektedir. Örnek olarak K4’ün anlattığı iş adamı örneği, yatırım potansiyelinin göçle birlikte ortaya çıkabileceğini bilgisini vermektedir. Ayrıca nüfus artışı ve altyapı ıslahı bakımından K6, nüfusun azalmasının köyün altyapı sorunlarına, ilçe statüsü kaybına ve mahallesizleşmeye yol açtığını ifade etmektedir. Bu nedenle, göçün köyü canlandırabileceği düşüncesi söz konusudur (K1, K6):

“Göç gelse olumlu olarak daha iyidir. Hem köy gelişir. 600 haneden 300 haneye düşmek çok kötü. Yani gelseydi belki şu an köyümüzde şuan İğdir’da altyapısı olan tek köy yüzbaşılar köyüdür” (K6, Erkek, 37 yaşında, Lise, Bekâr).

“Yani olumlu anlamda birtakım şeyler tabi ki değişebilir. Mesela göçlerin oraya gelmesi toprağın değerinin yükselmesi, nüfus bakımında beldemiz için aylık iller bankasının gönderdiği kişi başı gelir artması, bu takım şeyler gibi olumlu yönleri de var” (K1, Erkek, 43 yaşında, İlkokul, Evli).

Sonuç olarak köy toplumlarında göç kabullerinin olumlu ve olumsuz sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde köylülerin büyük çoğunluğu, geçmişte yaşanan kavgalar, davalar, husumetler gibi birtakım olumsuz deneyimler ve kültürel, sosyal, ekonomik çekincelerin etkisiyle köye yapılan göç kabullerine olumlu bakmamaktadır (K8, K10). Çünkü dışarıdan kabul edilen göçlerin uyum bağlamında çatışma ve huzursuzluk oluşturmaya neden olmaktadır (K1, K8, K10). Ayrıca mera paylaşımı ve ekonomik rekabet sorunları (K5, K7), yabancıların sosyal olarak kabul edilmemesi ve dışlanması sık görülmektedir (K4, K6, K9). Bu durum, kapalı toplum yapısı, güven odaklı sosyal ilişkiler ve kaynakların sınırlı oluşu gibi kırsal yaşamın özellikleriyle uyumlu olduğu söylenebilir.

Bazı katılımcılar, kontrollü ve uyumlu şekilde gerçekleşecek göçlerin ekonomik kalkınma, altyapı iyileştirme ve nüfusun canlı tutulması gibi avantajlar sağlayabileceğini söylemektedir. Ayrıca köyün ekonomik ve fiziksel bağlamda canlı olmasına neden olmaktadır (K1, K6). Göçün köye alınması ile birlikte arsa ve tarım arazilerinin değer kazanması (K1) ve alt yapı olanaklarının da gelişmesine yol açabilmektedir (K6). Son olarak köyde farklı kültürlerin bir arada yaşamasına sağlamaktadır (K3).

Köye yapılacak göçün kabul düzeyi ve deneyimler

Katılımcıların tamamına yakını köylerine yapılacak olan göçün kabul edilmediği belirtmişlerdir. Gerekçeler arasında köy büyüklerinin olumsuz kararı (K1, K4, K6), aşiret yapısı ve içe kapanıklık (K4, K8), kendi köylerindeki arazilerin, yayların yetersiz olması (K2, K5, K9) gibi birtakım etkenlerin engel olduğu görülmüştür.

Geçmişte göçün kabul edilmesi sonucu oluşan olumsuz deneyimler (K5, K6, K10) göçün köylere kabul edilmemesi nedeni olarak ortaya çıktığı görülmüştür. Bu sonuçlardan hareketle köyün kapalı bir toplumsal yapısı olduğu ve köye dışarıdan yapılabilecek olan göçlere karşı köylünün güçlü bir direnç gösterdiğini ortaya koymaktadır. Başka bir ifade ile dışarıdan yapılacak göçmenlerin hoş karşılanmayacağı (K2, K5, K7, K9, K10), toplumsal bütünleşmeyi, düzeni bozabileceği (K4, K6) ve devlet baskısı ile de olsa kabul edilmeyeceğini ortaya koymaktadır (K8). Katılımcılardan K1 ve K2 köye yapılacak olan göçlere daha esnek yaklaşıyor olsa da bu durum köy geneli adına mümkün olmadığı söylenebilir.

Bazı katılımcılar (K1, K3, K5) köye yapılacak olan göçlerin kültürel zenginlik açısından faydalı olabileceğini düşünürken, çoğunluk bu düşüncenin karşıtını benimsemektedir. Çünkü göçün kabul edilmesi ile birlikte toplumsal dengenin bozulacağı (K7, K10), akrabalık temelli uyumu tehdit edeceğini (K4, K6) ve uyum problemlerine

rinin oluşacağını (K2, K6, K9) ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar kapalı toplumsal yapıyı göstermekle birlikte kırsal dokunun sosyokültürel homojenliği koruma eğiliminde olduğunu ve “öteki”ne karşı temkinli olduğu bilgisini vermektedir.

Katılımcılara yerleşim alanlarına kabul ettiğiniz göçlerin ne tür problemler ortaya çıkardığı yönünde soru yöneltildi. Genel anlamda katılımcıların geçmişteki arazi kavgası, cinayet (K2, K10), mera sorunu nedeniyle uzun süren hukuki mücadele (K5, K7) gibi olumsuzluklar köylünün birleşerek göçmenleri engellemesi (K6) ile neticelenmiştir. Elde edilen verilerden hareketle, kırsal bölge halkının köye göç edenleri, sosyokültürel ve ekonomik bir risk kaynağı olarak görmektedir:

“Olay olmadı. Olan da oldu, olamayan da oldu. Arazi üstünde kavga ettiler. Hatta cinayet oldu. Ondan çıktı gitti. İkincisi de burda idare etmediler büyük şehre gittiler. Böylesi de oldu” (K2, Erkek, 60 yaşında, İlkokul, Evli).

“İki tanesi yaşandı. Biri terörden dolayı yaşanmıştır. İkincisi ise mera alanlarımızın daraldığından dolayı, hayvanlar bu manada geri kalınıyordu gelişmesinde. Bu manada göçler oldu. Nüfus artı hayvanların köyde sayısı artı, bundan dolayı mera alanları baya bir daraldı.” (K5, Erkek, 42 yaşında, Ön Lisans, Evli).

Köydeki ekonomik anlamdaki çekici nedenlerin, dışarıdan yapılacak göçlerin önemli sebepleri arasında görülmektedir. K2, K5 açıklamalarına bakıldığında mera kaynaklı problemlerin yaşandığı görülmektedir. Çünkü köylünün temel geçimi genel anlamda tarım ve mera arazisine bağlı olduğundan insanları ekonomik anlamda endişelendirdiği görülmektedir. Baskı ile köye yerleşmeye çalışan göçmenlerin zamanla kanlı süreçlerin yaşanmasına yol açtığı anlaşılmaktadır (K4, K10).

Katılımcılar köyden dışarıya yapılan göçlerin başlıca sebepleri olarak, terör baskısı (K1), ekonomik problemler, iş ve yaşam koşullarına (K2, K3, K4) ilave olarak aşiretler arası anlaşmazlıklar (K5) olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durumda köylü dışarıya göçü vermekte, fakat dışarıdan göçü kabul etmediği yorumu yapılabilir.

Genel olarak bakıldığında köydeki kitleler arasında aşiret dayanışmanın güçlü olduğu, toplumsal homojenliğin korunmaya çalışıldığı, geçmişte meydana gelen travmatik deneyimlerin (şiddet, mülkiyet anlaşmazlığı) göç karşıtı tutumları pekiştirdiğini, göçün sadece ekonomik olmadığı kültürel ve güvenlik temelli bir tehdit olarak algılandığını saptanmıştır. Ayrıca göçü olumlu kabul eden katılımcılar olsa da köydeki kolektif bilinç, köye yapılacak olan göçlere önemli oranda karşı çıkmaktadır. Bu durum köyün kapalı ve kendi içine dönük bir yapısı olduğunu göstermektedir. Netice olarak köye dışarıdan yapılacak olan göçmenlerin hiçbir şekilde kabul edilmediği saptanmıştır. Bu hususta tüm katılımcılar ortak tutum sergilediği görülmüştür. Bu durumun temel sebebi olarak köyün huzurunun bozulacağı ve bu bağlamda sosyal düzenin tehdit altında kalacağı düşünce bulunmaktadır. Dolayısı ile aşiret yapısının baskın olması (K4, K6), geçmişte yaşanan olumsuz olaylar (K5), Toplumsal güven eksikliği ve yabancılara karşı temkinli tutum (K1, K3), arazi yetersizliği ve ekono-

mik kaygılar (K2, K8) gibi nedenler göçün kabul edilmemesinin temel nedenleri arasında bulunmaktadır.

Literatür Değerlendirmesi

Göçü değişken yapan temel neden, bireyin arzu ve hayal dairesinin kapitalizm tarafından kötüye kullanılması olarak ifade edilebilir. Bireyin elinde olmayan olanakların arzu ve hayalinde bulunmaktadır. Arzu ve hayalindeki isteklerin sosyal medya, reklamlar aracılığı ile zorunlu ihtiyaç konumuna gelen bir süreç söz konusudur. Popüler kültür, sosyal medya aracılığı ile zorunlu olmayan ihtiyaçları internet gibi sosyal ağlarla zorunlu ihtiyaç konumuna getirmektedir. Başka bir ifade ile bireyin elinde sahip olmadığı arzuların kapitalizm tarafından zamanla zorunlu ihtiyaç durumuna getirildiği bir süreç yaşanmaktadır (Akyıldırım, 2024, s.255-266). Bu nedenle kırsal bölge sakinlerinin göçüne yol açan asıl nedenin kapitalizmin kent merkezlerindeki olanakları, sosyal medya aracılığı ile kırsal topluluklara çekici konuma getirerek göç etmelerinde önemli rol oynadığı ifade edilebilir.

Göç eylemlerinde çekici konumda bulunan yerleşim bölgelerinin, göç üzerinde önemli oranda etkili olduğu söylenebilir (Akyıldız ve Ertürk, 2021, s.14). Kent merkezlerindeki olanaklar nispetinde kırdan kente göç akımlarının yapıldığı söylenebilir. Başta istihdam olanakları olmak üzere, eğitim, sağlık, ulaşım ve alt yapı gibi olanakların gelişmiş olması, kentin çekici faktörleri kapsamında ele alınabilir (Recepoglu ve Değer, 2021, s.59-61).

Göç ile birlikte göçmen ile yerel halk arasında farklılıklar oluşabilmektedir. Bazı göçmen gruplar yerel yaşama uyum sağlama eğiliminde iken yerel halkın göçmenlere temkinli ya da olumsuz baktığı söylenebilir. Bu durum göçmenlerin tam anlamı ile toplumsal kabul görmesinin önünde engel teşkil etmektedir (Orhan ve ark., 2024). Toplumsal dışlanma sadece yasal ya da ekonomik olmamakla birlikte aynı zamanda kültürel ve psikososyal boyutları da bulunmaktadır. Göçmenler kültürel farklılık, toplumsal önyargılar, belirsizlikler ve bürokrasi gibi etkenlerden dolayı öteki konumuna düşebilmektedir. Bu durum hem psikolojik hem de toplumsal zararlarının oluşmasına yol açmaktadır (Güldalı ve Topçuoğlu, 2025).

Kuramsal temeller bağlamında temellendirilmesi

İbn Haldun'un Asabiyet kavramına bakıldığında buradaki temel işlevin sosyal yardımlaşma ve dayanışma olduğu anlaşılmaktadır. Başka bir ifade ile yaşamın zorluklarına karşı bireylerin yardımlaşma ve dayanışma içerisinde olduğu gerçeği bulunmaktadır (Batur, 2021, s.152-161). Çalışma verilerine bakıldığında kırsal bölgelerde ötekine karşı kabile yapısının yardımlaştığı, birleştiği saptanmıştır. Bu durum Asabiyet kavramı ile temellendirilebilir.

Emile Durkheim'in Mekanik Dayanışma kavramına bakıldığında kırsal geleneksel toplulukların yapısını göstermektedir. Burada birey, toplum-topluluk içerisinde eri-

miş durumdadır. Bireylerin rolleri ve davranışlarının benzerlik gösterdiği bir yapı söz konusudur. Farklılıklardan ziyade benzerliklerin olduğu bir durum bulunmaktadır (Çoban, 2022, s. 115-130). Çalışmada farklı olana karşı, kolektif olarak karşı duruş söz konusudur. Başka bir ifade ile dışardan gelenlerin kabul edilmemesi, homojen yapının bozulması ile ilişkilidir. Bu durum Mekanik Dayanışma kavramı ile ilişkilendirilebilir.

Fredrik Barth'ın Etnik Sınırlar Teorisinde grupların fiziksel sınırlardan çok sosyal bağlamda sınırlarının olduğunu ifade etmektedir. Burada kültürün, etnitisenin sınırların belirlenmesinde önemli olduğu söylenebilir. Grupların kendilerini bir gruba ait olarak görmeleri ve ötekine karşı bizden değil, dışardan geldi gibi tutumlar Etnik Sınırlar Teorisi bağlamında ele alınabilir (Taştan, 2022, s. 199-228). Çalışmada kırsal bölge topluluklarının aynı aşiret yapılanmasına bağlı olduğu görülmüştür. Dışarıdan gelen grupları, kendilerinden olmayan olarak görmektedir. Bu durumu Etnik Sınırlar Teorisi bağlamında ilişkilendirilebilir.

Anthony Giddens Yapılaşma Teorisinde bireylerin ve yapıların karşılıklı olarak birbirleri ile etkileşim içerisinde olduğunu ifade etmektedir. Başka bir ifade ile özne ile nesnenin karşılıklı olarak birbirlerini etkilediğini ve ikisi paranın iki yüzü olarak eşit görülmektedir. Birey hem toplumsal yapılar tarafından etkilenir hem de yapıları etkiler (Slattery, 2014). Çalışmada köylerdeki aşiret yapısı da hem bireyi şekillendirmektedir hem de birey tarafından yeniden üretilen bir yapı (aşiret) söz konusudur. Göçmenlerin kırsal bölge tarafından kabul edilmemesi mevcut yapının yeniden üretilmesi olarak bakılabilir. Bu durum Yapılaşma Teorisi ile ilişkilendirilebilir.

Kırsal bölgeler arasında göçün kabul edilmemesi göçmenler açısından itici bir durumu göstermektedir. Everett Lee'nin (1966) çekici ve itici faktör olarak nitelediği hususlar kapsamında göçü tetikleyen asıl nedenin, kırsal bölgenin dışındaki yerleşim yerlerinin daha cazip hale getirilmesi şeklinde ifade edilebilir. Başka bir ifade ile olumlu etkenler göçmenler açısından çekici bir konumda iken, olumsuz durumlar itici faktör olarak değerlendirilmektedir. İtici ve çekici etkenler değişkenlik gösteren bir durumda bulunmaktadır. Lee, göç sürecinde sadece itme ve çekme etkenlerin olmadığını bunun yanında göçün daha da ayrıntılı bir şekilde incelenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Sonuç olarak güç sürecinde Lee'nin kuramının yanında her toplumsal sınıf için ayrı bir hesaplamanın olması gerektiğini ifade etmektedir (Çağlayan, 2006, s. 68-77). Çalışmaya bakıldığında herhangi bir kırsal yerleşim yerine yerleşmek isteyen aşiret mensubu bir bireyin genel olarak kabul edilmeyeceği söylenebilir. Bu durum ilgili göçmen için itici bir durumu oluşturmaktadır. Aynı zamanda köye yerleşmeye çalışan göçmenlerin de köylü açısından itici olarak görülmektedir. Bu her iki cihetteki iticilik Lee'nin İtme Çekme kuramı bağlamında temellendirilebilir.

Sonuç ve Öneriler

Kırsal bölgelerde genel olarak aşiret yapısını koruyan ve dışa kapalı homojen bir sosyal dokusu bulunmaktadır. Bu nedenle taşra bölgesine yapılacak olan göçlerin bu

dokuya uyum sağlaması zorlaşacağı söylenebilir. Ayrıca göçün bu yerlere kabul edilmesi halinde uzun vadede huzursuzluk, çatışma çakacağı söylenebilir. Çatışmanın ileri düzeye çıkmasının en büyük etkeni olarak göç eden bireyin farklı bir aşiret yapılanmasına ait olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Çünkü köye göç eden bireyin sadece kendi gücü söz konusu olmamakla birlikte göçmenin başka kabile yapılanmasına bağlı oluşu, çatışmanın büyümesini tetiklemektedir. Bu durum köye yapılan göçlerin kabul edilmemesinde en büyük etken olarak görülmektedir. Diğer önemli bir husus olarak köylü kesimin kendi hayvanlarına yetecek düzeyde olan meralarının köye kabul edilebilecek olan göç ile birlikte yetersiz kalmasıdır. Başka bir ifade ile ekonomik bağlamda arazi daralmaların yaşanması düşüncesi bulunmaktadır. Bu durum köylü halkın yeter düzeydeki meralarının göçün kabul edilmesi ile birlikte daralmasına yol açmaktadır.

Aşiret yapısının sadece bireyi bir arada tutan bir toplumsal bağ olmadığı, aynı zamanda sosyal düzenin, aidiyetin ve güvenliğin temeli olarak görülmektedir. Bu durumda göç hem sosyal hem de ekonomik açıdan istenmeyen bir yaklaşım olarak ele alınabilir. Kırsal bölgelere yapılacak olan göçlere, gruplar arasında biz ve onlar ayrımını keskinleştiren bir süreç olarak bakılabilir. Göçün kabul edilmemesi sadece kültürel etkenlere bağlı olmamakla birlikte deneyimlere dayalı savunma mekanizması olarak görülmektedir.

Sonuç olarak köye göçün kabul edilmemesinde huzur ve uyum problemlerine yol açması, güvenlik açısından sorunların oluşması, hayvancılıkla alakalı ekonomik kaygılar (meraların daralması gibi), aşiret dengesi, yönetim dengeleri arasındaki bozulmalar ve sosyal düzenin bozulması gibi birtakım olumsuzlukların oluşmasından dolayı dışarıdan kırsal bölgelere neredeyse göç hiç kabul edilmemektedir. Göçün kabul edilmemesinde geçmişte yaşanan tecrübeler önemli rol oynamaktadır. Başka bir ifade ile tanınmayan yabancıların “sürgün, suç, husumet” gibi nedenlerden köye yerleşmeye çalışıldığı düşüncesinden dolayı kabul edilmemektedir.

Bu çalışmayı özgün kılan kırsal alanlardaki aşiret yapısı, dışlanma mekanizmaları ve kırsal bölgeleri sosyal kabul bakımından ele alması, özgün olduğunu göstermektedir. Türkiye’de göç üzerinde yapılan birçok çalışma nicel ve kırdan kent merkezlerine yapılan göçlerin nedenlerini oluşturur iken, bu çalışmada yerel kırsal bölgelere göçün kabul edilmeme nedeni, toplumsal ilişkiler, geleneksel yapılar ve gündelik ilişkiler nitel saha verileri ile ortaya konulmaktadır. Ayrıca göçmen kabulünün sadece bireysel değil akrabalık, aşiret ve yerel güç ilişkileri üzerinde şekillendiği görülmüştür. Bu veriler, literatürde önemli bir boşluğu doldurarak çalışmaya özgün bir katkı sağlamaktadır.

Öneri olarak sosyal kontrollerin, köye dışarıdan yapılacak olan göçlere -köylünün tepkisi de dikkate alınarak- gerekli müdahaleleri yapması gerekmektedir. Kırsal bölgelerin sosyolojik yapısı da göz önünde bulundurularak, kırsal bölgelerin kendi aralarında yapılacak olası göçlerin kontrol altına alınması önem arz etmektedir. Bu bağlamda aşağıdaki başlıkların icra edilmesi önem arz etmektedir:

- Kırsal bölgelerde aşiret yapılanmaların, toplumsal grupların belirgin bir

şekilde varlıklarının görüldüğü ve göç hususunda sosyal kabul sürecinde etkili olduğu saptanmıştır. Kırsal bölgelerdeki toplumsal yapılanmaların geçirgen olmadığı hususu göz önünde bulundurulmalıdır.

- Köyler arasında ya da kabileler arasında iletişim eksikliğinin derin toplumsal tahrişlerin oluşmasına yol açabilmektedir. Bu durum toplumsal bütünleşmeyi olumsuz etkilemektedir. Aşiret ya da topluluk öncülerinin barış ve huzuru güçlendirmek adına ortak toplantılar, dayanışma projeleri ya da kültürel etkinlikler düzenlenmelidir.
- Katılımcıların önemli bir kısmı göçlerin olumsuz etkileri olarak ekonomik nedenlere dayandırdıkları görülmüştür. Yerel istihdamın artırılması, üretim kooperatiflerin ve hayvancılığın canlandırılması sosyal çatışmayı, gerilimi azaltacağı düşünülmektedir.
- Kırın aşiret yapılanmasında ya da toplulukların sosyal kabul hususunda göç bağlamında geçirgenliğin katı olduğu sosyal yapılarda, göçün yapılmamasına özen gösterilmelidir. Bu durumda sosyal kontrollerin gerekli uyarıyı muhtarlar aracılığı ile köylüye iletmesi elzem görülmektedir.
- Göçün kabul bağlamında geçirgenliğin olduğu, sosyal kabulün olumlu karşılandığı bölgelerde göç, kültürel çeşitlilik ve zenginlik olarak görülmektedir. Bu olumlu yaklaşım desteklenerek, farklı etnik grupların, sosyal yapıların, toplulukların bir arada yaşaması, eğitimlerle güçlendirilmelidir.
- En önemli husus olarak; kırsal bölgelerde hâkim olan düzene başka bölgelerde yapılacak olan göçlerle huzurunun bozulmaması gerektiği, Türkiye toplumunun tüm toplumsal kurumları tarafından bilinmesi önem arz etmektedir.
- Gelecek çalışmalar için öneri olarak;
- İğdir ve çevresi ile sınırlı olan bu çalışmaya benzer olarak farklı bölgelerde ve farklı etnik ve sosyoekonomik yapılarla yürütülerek karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.

YAZAR BEYANI / AUTHORS' DECLARATION:

Bu makale Araştırma ve Yayın Etiğine uygundur. Beyan edilecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur. Araştırmanın ortaya konulmasında herhangi bir mali destek alınmamıştır. Makale yazım ve intihal/benzerlik açısından kontrol edilmiştir. Makale, “*en az iki dış hakem*” ve “çift taraflı körleme” yöntemi ile değerlendirilmiştir. Makalede kullanılan ölçek için yazar tarafından ölçeğin orjinal sahibinden izin alındığı beyan edilmiştir. Yazar, dergiye imzalı “*Telif Devir Formu*” belgesi göndermiştir. Bu araştırmanın yapılması ile ilgili olarak İğdir Üniversitesi Etik Komisyonundan **31/07/2025** tarih ve **2025/34** sayılı “*Etik İzni Belgesi*” alınmıştır.

Eklenecik Metinler: “Yazar, çalışmanın tüm bölümlerine ve aşamalarına tek başına katkıda bulunmuştur. / The author contributed to all sections and stages of the study alone”.

Kaynaklar

- Adıgüzel, Y. (2016). *G Sosyalolojisi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aksoy, E. & Dülger, S. & Köksal, A. (2018). Bilimsel Araştırmalarda Evren, rneklem, Varsayım ve Değişken. . Güngör (Ed.), *Bilimsel Araştırma Süreçleri-Yöntem, Teknik ve Etiğe Giriş El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Akyıldırım, E. (2024). Tkretim Kültürünün G zerinde Oluşturduğu Başlıca Faktörlerin İrdelenmesi. *Asya Studies*, 8(27), 255-266.
- Akyıldız, İ.E. & Ertürk, E. (2021). Lee Kuramı Perspektifinden Kırdan Kente Gn Mekanığı: Bursa rneği. ukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 30(2), 1-17.
- Arslantürk, Z. (2016). *Uygulamalı sosyal araştırma metot ve teknikler SPSS (4. Basım)*. İstanbul: amlıca Yayınları.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Başar, Y. (2015). *Türkiye’de iller bazında i gi belirleyen faktörlerin ekonomik analizi: 2008–2013* (Yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Batur, B. (2021). İbn-i Haldun’un Asabiyeti: Bir Kavramın Sosyolojik İzdüşümleri, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 152-161.
- Berg, B. L., & Lune, H., (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Aydın H., (ev) Konya: Eğitim Yayınevi.
- Berkes, N. Kuyaş, A., & Erdem, A. (1978). *Türkiye’de ağdaşlaşma*. Doğu-Batı Yayınları.
- Bostan, H. (2017). Türkiye’de İ Glerin Toplumsal Yapıda Neden Olduğu Değişimler, Meydana Getirdiği Sorunlar ve çözüm nerileri, *Coğrafya Dergisi*, (35), 5.
- Canatan, K. (1990). *Göçmenlerin kimlik arayışı*. İstanbul: Endülüs Yayınları.
- ağlayan, S. (2006). G Kuramları ve Göçmen İlişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal*

Bilimler Enstitüsü, 17, 68-77.

Çoban, B. (2022). Durkheim'in Bilgi ve Toplum Anlayışı Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmalar Dergisi*, 9, 115-130.

Durkheim, E. (1986). İntihar. İstanbul: Cem Yayınevi.

Ekici, S., & Tuncel, G. (2015). Göç ve insan. *Birey ve Toplum*, 5(9), 14.

Erol, M., & Ersever, O. G. (2014). Göç krizi ve göç krizine müdahale. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 24(1), 47-68.

Gökbayrak, Ş. (2008). Uluslararası göç ve kalkınma tartışmaları: Beyin göçü üzerine bir inceleme. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 63(3), 69-70.

Güldalı, O., & Atasü-Topçuoğlu, R. (2025). Sivil Toplum Perspektifinden Göçmen ve Sığınmacılara Yönelik Ayrımcılık ve Sosyal Dışlanma: Nitel Bir Araştırmadan Yansımalar. *Dokuz Eylül University Journal of Graduate School of Social Sciences*, 27(2).

Günay, Ü. (2006). Kuramsal yaklaşım ve Türk sosyolojisi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 509-542.

Gürsoy, M. (2013). *Kentleşme sürecinde göç-suçluluk ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman.

Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (23. Basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kıray, M. B. (2003). *Topraktan Kopan Köylülerin Kentlerde Yaşama Stratejisi, Kentleşme Yazıları*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Kitzinger, J. (1995). *Qualitative Research: Introducing Focus Groups*. *Bmj*, 311(7000), 299-302.

Lamont, M. & Swidler, A. (2014). Methodological Pluralism And The Possibilities And Limits Of Interviewing. *Qualitative Sociology*, 37, 153-171.

Orhan, Ü. G., Albayrakoğlu, Ö., & Adıgüzel, A. (2024). Göçmenlerin Sosyokültürel Uyumu ve Yerel Halkın Göçmenlere Yönelik Tutumu. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 20-37.

Özyakışır, D. (2013). *Göç, Kuram ve Bölgesel Bir Uygulama*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Özyakışır, D., (2012). İç Göç Hareketleri Ve Geriye (Tersine) Göçün Belirleyicileri: Tra2 Bölgesinden (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan) İstanbul'a Gerçekleşen Göç Üzerine Bir Saha Araştırması. Doktora Tezi, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Erzurum.
- Petersen, W. (1958). A General Typology Of Migration. *American Sociological Review*, 23(3), 256-266.
- Recepoğlu, M., Değer, M. K., (2021). Türkiye'nin Az Gelişmiş İllerinde İç Göçün Belirleyicileri: Panel Çekim Modelinden Bulgular (2008-2013). *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(21), 59-61.
- Sağlam, S. (2006). Türkiye'de İç Göç Olgusu Ve Kentleşme. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, 5, 33-44.
- Sayın, Y., Usanmaz, A., & Aslangiri, F. (2016). Uluslararası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkileri: Suriye Göçü Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 18(31), 3.
- Slattery, M. (2014). *Sosyolojide Temel Fikirler*. İstanbul: Sentez Yayıncılık.
- Şemşit, S. (2018). Avrupa Birliği politikaları bağlamında uluslararası göç olgusu ve türleri: Kavramsal bakış. *Yönetim ve Ekonomi*, 25(1), 278.
- Taştan, Y. K. (2022). Etnitise Kuramları. *Düşünce Dünyasında Türkiz*, 1(6), 199-228.
- Turhanoglu, A. & Suğur, N. & Göncü Şavran, T. & Çetin, O. (2012). *Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikler*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Türkkan, B. (2019). *Uluslararası göç olgusu: Suriyeli göçmenlerin Türkiye'deki ekonomik ve sosyal yapı üzerine etkileri* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Ülken, H. Z. (1969). *Sosyoloji Sözlüğü*. Milli Eğitim.
- Wallace, R. & Wolf, A. (2012). *Çağdaş sosyoloji kuramları-klasik geleneğin genişletilmesi* (M. R. Ayas ve L. Elburuz, Çev.). Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Yılmaz, V. & Mecek, M. (2023). *Türkiye'de Göç Yönetimi Politikaları*. Kavramsal ve Kuramsal Açından Göç (Ed. Vedat Yılmaz, Müzaffer Bimay). Ankara: Nobel Yayınları.